

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ СЕРТИФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ

1. Загальні положення

Методика оцінювання результатів навчання для сертифікації викладачів (далі – Методика) визначає мету і цілі оцінювання результатів навчання слухачів навчального курсу (дисципліни), види, суб'єкти й об'єкти, форми, методи та критерії оцінювання, а також концептуальні засади сертифікації слухачів і процедуру її проведення.

Методика розроблена в межах виконання робочого пакету (WP4) «Evaluation methodology for certification» проєкту Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання (UTTERLY)» № 619227-EPP-1-2020-1-UA-EPPKA2-SBHE-JP (далі – Проєкт), спрямованого на модернізацію системи професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти в Україні через створення центрів підвищення кваліфікації для просування європейських освітніх інновацій шляхом професійної сертифікації викладачів закладів вищої освіти.

Методика дозволить забезпечити єдність підходів до оцінювання результатів навчання на платформі Проєкту, координувати діяльність тренерів та слухачів, сприяти вдосконаленню процесу навчання в університетських центрах підвищення кваліфікації.

2. Мета і цілі оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання слухачів навчального курсу (дисципліни) як невід'ємної складової процедури їх сертифікації проводиться з метою вивчення (визначення) рівня їх компетентностей під час навчання та після його завершення й отримання рекомендацій щодо застосування набутих знань і навичок у професійній діяльності для підвищення якості викладання.

Оцінювання результатів навчання орієнтоване на визначення рівня розвитку загальних і професійних компетентностей, передбачених *Професійним стандартом* на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» й на розвиток яких спрямовано навчальну дисципліну (курс).

Перелік загальних і професійних компетентностей *Професійного стандарту* відображається у силабусі навчального курсу (дисципліни) й анонсується під час набору слухачів на навчання.

Оцінювання результатів навчання спрямоване на досягнення таких цілей:

- надання якісного зворотного зв'язку тренером щодо рівня засвоєння слухачем навчального курсу (дисципліни);
- визначення рівня розвитку компетентностей, передбачених *Професійним стандартом* на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»;
- отримання інформації (підстав) для проведення сертифікації слухача навчального курсу (дисципліни);
- визначення напрямів, шляхів і форм підвищення якості (розвитку досконалості) викладання;
- визначення напрямів подальшого професійного розвитку.

3. Види, суб'єкти та об'єкти оцінювання

У процесі навчання слухачів використовується формувальне та підсумкове оцінювання результатів навчання.

Формувальне оцінювання – це неформальна перевірка знань і навичок, які демонструють слухачі у процесі навчання. Таке оцінювання є важливим для спрямування слухача та процесу навчання загалом на досягнення запланованих цілей і програмних результатів навчання зокрема.

Об'єктом формувального оцінювання є особистісний розвиток слухачів, їхній навчальний поступ, процес формування викладацької майстерності загалом та окремих компетентностей зокрема.

Суб'єктами формувального оцінювання можуть бути як слухачі, так і тренер. У процесі такого оцінювання може застосовуватися взаємне оцінювання слухачами один одного та оцінювання власних результатів (самооцінювання). Слухачі можуть перевіряти як процес виконання завдань, так і результати навчання.

Формувальне оцінювання може проводитися за оцінювальною формою, яку наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1. Рекомендована оцінювальна форма для формувального оцінювання

Компетентність	Оцінка		Коментар
	слухач	тренер	
1.			
2.			
...			

2

Підсумкове оцінювання є формальним і використовується для визначення досягнень слухачами програмних результатів навчання.

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання слухачів щодо сформованості (розвитку) компетентностей, визначених *Професійним стандартом* на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти».

Суб'єктом підсумкового оцінювання є тренер навчального курсу (дисципліни), який розробляє і використовує інструменти оцінювання (види робіт, критерії, шкали).

Інструментарій оцінювання результатів навчання наведено у таблиці 2.

Таблиця 2. Рекомендований інструментарій оцінювання результатів навчання

Складові оцінювання	Формувальне оцінювання	Підсумкове оцінювання
Мета	Спрямування слухача та процесу навчання на досягнення цілей і програмних результатів навчання	Проведення сертифікації слухача
Дані та докази	Спостереження за процесом розвитку досконалості викладання	ґрунтуються на критеріях оцінювання
Періодичність	Постійно	Періодично
Структура звітності	Спільна, з використанням форми зворотного зв'язку	Дотримання інструкцій, форм
Зв'язок слухач – тренер	Колегіальний – заохочувати рефлексію та дискусію	Ієрархічний – визначати досягнення результатів навчання
Процес оцінювання	Саморефлексія слухачів, тренерів, зворотній зв'язок, експертне оцінювання та (або) їх комбінація	Під керівництвом тренера, адміністратора

Складові оцінювання	Формувальне оцінювання	Підсумкове оцінювання
Адаптивність критеріїв	Забезпечується гнучкість критеріїв відповідно до середовища викладання та навчання	Не допускається адаптація критеріїв відповідно до індивідуальних ситуацій досягнення результатів навчання. Може бути уточнення критеріїв залежно від фіксованого набору відповідей
Критерії вимірювання	Індивідуалізовані; демонстрація та документування; прагнення до досконалості викладання	Стандартизовані; сортування або ранжування; підсумкова оцінка

4. Форми, методи та критерії оцінювання

За періодичністю застосування форм, методів та критеріїв тренер може проводити вхідне, поточне та вихідне оцінювання.

Вхідне оцінювання – оцінювання компетентностей, рівня знань і навичок слухачів. На мотивацію, сприйняття та систематизацію слухачами інформації впливатимуть знання, вміння та навички, якими вони вже володіють. Це також позначатиметься на тому, як слухачі застосовують і створюють нові знання в професійній діяльності. Оцінка тренером наявних у слухачів знань і навичок, компетентностей, очікувань та мотивації до діяльності дає змогу організувати процес навчання з урахуванням сильних сторін слухачів, а також внести зміни до силабусу навчального курсу (дисципліни).

3

Залежно від результатів оцінювання попередніх знань і навичок, тренер може скоригувати структуру, зміст і процес навчання. Наприклад, якщо більшість слухачів має хибні уявлення або недостатнє розуміння матеріалу, доцільно включити його в зміст навчального курсу (дисципліни), провести додаткову сесію, надати матеріали для самостійного опрацювання або рекомендувати пройти базові (нижчі) рівні навчання. Якщо більшість слухачів демонструють викладацьку досконалість, яку тренер мав розвивати у слухачів, доцільно підвищити рівень складності завдань, зменшити час на вивчення матеріалу або спрямувати процес навчання на розвиток інших навичок.

Отже, попередня діагностика дозволяє ефективно організувати процес навчання з метою досягнення програмних результатів навчання. Для цього можуть використовуватися опитування, тести, концептуальні карти, портфоліо, прослуховування, інвентаризації понять, розгляд кейсів, спостереження та самооцінювання слухачів тощо.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення навчального курсу (дисципліни). Це – оцінювання рівнів розуміння і засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок. Для поточного оцінювання можуть використовуватися теоретичні та практичні завдання: кейси, тренінгові вправи, задачі та ін.

Критерії оцінювання теоретичних завдань:

- 90–100 балів отримує слухач, який повно та ґрунтовно розкриває теоретичне питання; вільно висловлює власні думки й ставлення; визначає програму особистого вдосконалення викладання; самостійно оцінює різні життєві явища й факти, обґрунтовує особисту позицію щодо них; переконливо аргументує відповіді на додаткові запитання;

- 80–89 балів отримує слухач, який розкриває теоретичне питання повно, проте допускає деякі неточності; припускається незначних помилок, але самостійно виправляє їх; оцінює нові факти, явища, ідеї; обґрунтовує та аргументує свою думку;

- 70–79 балів отримує слухач, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу; виявляє знання й розуміння основних положень; припускається деяких помилок, виправляє їх за допомогою тренера; обґрунтовує власну думку, але не є достатньо переконливим;

- менше 70 балів отримує слухач, який правильно розкриває сутність питання, але недостатньо ґрунтовно або поверхнево розкриває його окремі положення, припускається при цьому помилок, які впливають на загальне розуміння проблеми.

Критерії оцінювання практичних завдань:

- 90–100 балів отримує слухач, який під час виконання практичних завдань демонструє системні знання, передбачені навчальною програмою;
- 80–89 балів отримує слухач, який під час виконання практичних завдань демонструє узагальнені знання, передбачені навчальною програмою;
- 70–79 балів отримує слухач, який виконує практичні завдання загалом правильно, проте допускає незначні неточності;
- менше 70 балів отримує слухач, який припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу.

Критерії оцінювання тестових завдань:

- 90–100 балів отримує слухач, який правильно виконав більше, ніж 90% із запропонованого набору тестових завдань;
- 80–89 балів отримує слухач, який правильно виконав 80–89% із запропонованого набору тестових завдань;
- 70–79 балів отримує слухач, який правильно виконав 70–79% із запропонованого набору тестових завдань;
- менше 70 балів отримує слухач, який правильно виконав менше 70% із запропонованого набору тестових завдань.

Вихідне оцінювання – це контроль сформованості компетентностей та результатів навчання з навчального курсу (дисципліни) після його (її) вивчення. Вихідне оцінювання є необхідним елементом контролю якості процесу навчання. Вихідне оцінювання може проводитися у формі анкетування, тестування, виконання контрольних завдань тощо.

4

Критерії вихідного оцінювання:

- 90–100 балів отримує слухач, який вільно володіє матеріалом навчального курсу (дисципліни), виявляє і демонструє особисті творчі здібності, вміє самостійно здобувати нові знання, демонструє ґрунтовні знання, вміння та навички; без допомоги тренера знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, використовує набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, вміє використовувати методи наукового обґрунтування власних рішень, самостійно розкриває власні обдарування й здібності для вдосконалення викладання;
- 80–89 балів отримує слухач, який вільно володіє матеріалом навчального курсу (дисципліни), застосовує його на практиці, вільно виконує вправи та вирішує завдання у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна, вміє обґрунтувати на аргументувати свою думку;
- 70–79 балів отримує слухач, який вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом тренера, вміє самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну професійну діяльність, виправляти помилки, добирати окремі аргументи для підтвердження думок;
- менше 70 балів отримує слухач, який відтворює незначну частину теоретичного та (або) практичного матеріалу, демонструє знання і розуміння деяких положень, за допомогою тренера може відтворювати й аналізувати навчальний матеріал, припускається помилок.

5. Процедура сертифікації

Сертифікація слухача є формалізованою процедурою підтвердження результатів навчання та сформованості компетентностей, на розвиток яких спрямовано відповідний навчальний курс (дисципліну).

Шкалу переведення балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю, в якісну шкалу наведено Таблиці 3.

Таблиця 3. Рекомендована шкала переведення балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю, в якісну шкалу

Кількість балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю	Рівень розвитку компетентностей
менше 70	D. Недостатній рівень (потребує розвитку)
70 – 79	C. Базовий рівень
80 – 89	B. Високий рівень (рівень компетентності)
90 – 100	A. Рівень досконалості

Для успішного проходження процедури сертифікації слухач навчального курсу (дисципліни) має відповідати таким критеріям:

- відвідати не менше 70% занять;
- набрати не менше 70% від загальної суми балів за результатами поточного та підсумкового контролю знань;
- продемонструвати компетентності на рівні, не нижче базового.

У разі якщо слухач демонструє компетентності на рівні, вищому від базового (рівень досконалості чи високий рівень), у сертифікаті може бути зазначено, що слухач продемонстрував рівень досконалості чи високий рівень розвитку компетентностей.

Якщо слухач не відповідає зазначеним критеріям він має змогу:

- повторно пройти курс навчання з виконанням завдань, передбачених поточним і підсумковим контролем;
- самостійно пройти навчання з виконанням завдань, передбачених поточним і підсумковим контролем;
- пройти інші навчальні курси (дисципліни), спрямовані на формування компетентностей, передбачених Професійним стандартом на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти».

Інші питання, які не стосуються сертифікації слухача після завершення його навчання, але пов'язані з результатами професійного розвитку (продовження трудових відносин, встановлення навчального навантаження, виконання завдань, пов'язаних з методичною, організаційною, іншою роботою, призначення на посаду, рейтингування, встановлення надбавок до посадових окладів тощо) вирішуються конкретним закладом вищої освіти.

Методика оцінювання результатів навчання для сертифікації викладачів розроблена авторським колективом у складі:

- *Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*: С. Цимбалюк
- *Луцький національний технічний університет*: Н. Вавдіюк
- *Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя*: С. Тезікова
- *ГО «Спілка ректорів закладів вищої освіти України»*: Я. Болюбаш, І. Головка

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.